

การนำระบบบริการ เลือกตั้งหนึ่งคนหนึ่ง เสียงมาใช้ในกฎหมาย เลือกตั้งของไทย

นาย สมพร ถาวร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-898-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016738

i 10312043

SINGLE-MEMBER CONSTITUENCY IN ELECTORAL LAW OF THAILAND

Mr. Somphorn Thavorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-898-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำระบบวิธีการ เลือกตั้งหนึ่งคนหนึ่ง เสียงมาใช้ในกฎหมาย เลือกตั้งของไทย
โดย	นายสมพร ถาวร
ภาควิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไทรเลิศ ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม

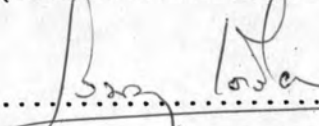
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภิษ)

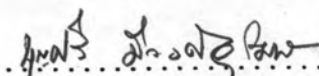
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ใจวิไลกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไทรเลิศ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คาริห์ บุรณะนนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุศรี มีวงศ์อุโฆษ)

สมพร ภาวกร : การนาระบบวิธีการเลือกตั้งหนึ่งคนหนึ่งเสียงมาใช้ในกฎหมายเลือกตั้งของ
ไทย (Single-Member Constituency in Electiral Law of Thailand)
อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. บรีชา พงษ์ไกรเลิศ และ ศาสตราจารย์ ดร.
วิษณุ เครืองาม, 182 หน้า

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการพื้นฐานที่สำคัญ ในระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยโดยอ้อม
ซึ่งไม่สามารถจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้โดยตรง แต่การเลือกตั้งนั้นจะต้องมีประ
สิทธิภาพพอ และเป็นที่ยอมรับได้ว่า สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเจตนารมณ์ที่สำคัญที่
สุดประการหนึ่งคือ ความเสมอภาค หรือการจัดให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีความทัดเทียมกัน
ในการใช้สิทธิของตน

ในประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นแบบแบ่งเขตโดยยึดหลัก
เขตหนึ่ง ๆ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน เว้นแต่ในบางเขตอาจได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง 2
คน หรือ 1 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาในแต่ละเขตเลือกตั้งมี
สิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่ทัดเทียมกัน ในขณะที่หลายประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมันตะวัน
ตก ใช้หลักการแบ่งเขตเลือกตั้งแต่ละเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนผู้มีสิทธิ
ออกเสียงเลือกตั้งสามารถจะใช้สิทธิออกเสียงได้คนละ 1 เสียง ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งใดอันเป็นที่
มาของหลักการที่เรียกว่า วันแมนวันโหวต หลักการแบ่งเขตเลือกตั้งดังกล่าวน่าจะนำมาใช้ในประเทไทย
โดยมีมาตรการเสริมที่เหมาะสม ซึ่งน่าจะช่วยให้ระบบการเลือกตั้ง แข็งแรงขึ้นและช่วยแก้ปัญหาทางการเมือง
เมืองบางประการได้ ที่สำคัญคือช่วยทำให้การเลือกตั้งอยู่บนหลักแห่งความเสมอภาค อันยอมสอดคล้องกับ
อุดมการณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

SOMPORN THAVORN : SINGLE - MEMBER CONSTITUENCY IN ELECTORAL LAW OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DR. PRICHA HONGSKAILERS AND PROF. DR. WISSANU KREA-NGAM. 182 PP.

Election is the fundamental process of the indirect democratic form of Government where direct public participation is not possible. However, such an election must important condition of democracy, that is to say, equality or the rule of equal suffrage.

According to the present Constitution of Thailand, the multi-members constituency electoral system is adopted whereby 3 members are elected to represent each constituency. Only in some constituencies, 2 or 1 members will be elected. This means that there is no equality in voting right among the voters living in different constituencies. The cases are quite different in the United States of America, Britain and West Germany where single-member constituency or the one man, one vote rule is adopted.

The single-member constituency electoral system should be applied in Thailand. It should also be adopted together with the necessary supportive measures in order to strengthen the electoral system, to solve some political problems and to make the voters equal in their voting rights which is recognized as the fundamental democratic ideology.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความกรุณาอย่างยิ่งของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไทรเลิศ และท่านศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ผู้ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ผู้เขียนทั้งด้านการศึกษาค้นคว้า การให้คำแนะนำในการเขียน การตรวจและปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสอง เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านอาจารย์รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ใจวิไลกุล ซึ่งให้ความเมตตากรุณาและ เอาใจใส่ต่อการทำวิทยานิพนธ์เสมอมาตลอดจนได้สละเวลาอันมีค่า เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์คำรน์ บุรณะนนท์ ท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อทำวิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและคอนแบบสัมภาษณ์ตลอดจนแสดงข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ที่กรุณาสละเวลาช่วยแปลบทคัดย่อ เป็นภาษาอังกฤษ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อชาย ถาวร และคุณแม่บุญส่ง (เสียบ) ถาวร และขอขอบคุณภรรยา บุตรี ธิดา มิตร หลาน และเพื่อนหลาน และผู้ร่วมสังคมทุกท่านที่ได้เอื้อนนาม สำหรับความช่วยเหลือต่าง ๆ และขอขอบคุณสรรพสิ่งรอบกายที่ก่อให้เกิดแรงกาย กำลังใจ และสติปัญญาทั้งทางตรงและทางอ้อมอันหาทำงานศึกษาวิจัยนี้ลุ่สว่างได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากปรากฏคุณค่าและประโยชน์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอน้อมอุทิศแด่บิดา มารดา ผู้เป็นบุพพจารย์และขอกราบเป็น กตเวทิตา แก่คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้เขียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนความบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทหน้า.....	1
1. ความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	10
3. ขอบเขตการวิจัย.....	10
4. แนวความคิดและผลงานวิจัย.....	11
5. ผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ.....	12
6. สมมุติฐานและ เหตุผลของการศึกษา.....	12
บทที่	
1. ทฤษฎีและแนวความคิด เกี่ยวกับหลัก เกณฑ์และระบบการ เลือกตั้ง.....	13
1.1 ความหมายและความสำคัญของการ เลือกตั้ง.....	14
1.2 ความสำคัญของการ เลือกตั้ง.....	15
1.3 ทฤษฎีว่าด้วยการ เป็นผู้แทนบางชน.....	17
1.3.1 ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตย เป็นของบางชน.....	17
1.3.2 ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตย เป็นของชาติ.....	18
1.4 สิทธิในการ เลือกตั้ง.....	19
1.5 ประเภทของการ เลือกตั้ง.....	21
1.6 หลัก เกณฑ์ขั้นมูลฐานของการ เลือกตั้ง.....	23
1.7 วิธีการออก เสียง เลือกตั้ง.....	28
1.8 ระบบเลือกตั้งและวิธีการ เลือกตั้ง.....	29
1.9 การกำหนด เขตการ เลือกตั้ง.....	30
1.9.1 หลักการกำหนด เขต เลือกตั้ง.....	31
1.9.2 หลักการกำหนดจำนวนผู้แทนราษฎร.....	32

	หน้า
1.10	การแบ่งเขตเขตละหนึ่งคน..... 34
1.10.1	ผลดีของการเลือกตั้งแบบเขตละหนึ่งคน..... 35
1.10.2	ผลเสียของการเลือกตั้งแบบเขตละหนึ่งคน..... 38
1.11	การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต..... 39
1.11.1	วิธีเลือกตั้งแบบรวมเขต
	ในประเทศประชาธิปไตยตะวันตก..... 40
1.11.2	ผลดีของวิธีเลือกตั้งแบบรวมเขต..... 42
1.11.3	ผลเสียของวิธีเลือกตั้งแบบรวมเขต..... 44
1.12	วิธีการคิดคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 46
1.12.1	แบบเสียงข้างมาก..... 46
1.12.2	แบบสัดส่วน..... 48
2.	ระบบการเลือกตั้งและวิธีแบ่งเขตเลือกตั้งของต่างประเทศ..... 50
2.1	ระบบการเลือกตั้งของประเทศอังกฤษ..... 51
2.2	ระบบการเลือกตั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา..... 53
2.3	ระบบการเลือกตั้งของประเทศเยอรมันตะวันตก..... 55
3.	วิวัฒนาการของระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย..... 62
	ประวัติการเลือกตั้งของประเทศไทย..... 66
3.1	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1 (เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2476)..... 68
3.2	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 (เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2480)..... 71
	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3 (เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2481)..... 71
	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 (เมื่อ 6 มกราคม 2489)..... 74
3.3	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5 (เมื่อ 29 มกราคม 2491)..... 75
3.4	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 (เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2495)..... 76
3.5	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 (เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2500)..... 77
3.6	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 8 (เมื่อ 15 ธันวาคม 2500)..... 77
3.7	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 (เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2412)..... 78
3.8	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 (เมื่อ 26 มกราคม 2518)..... 78

3.9	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11 (เมื่อ 3 เมษายน 2519).....	80
3.10	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 (เมื่อ 22 เมษายน 2522).....	80
3.11	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13 (เมื่อ 18 เมษายน 2526).....	82
3.12	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 (เมื่อ 27 กันยายน 2529).....	83
3.13	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 (เมื่อ 24 กรกฎาคม 2531).....	84
4.	วิเคราะห์การนาระบบการเลือกตั้งหนึ่ง เขตหนึ่งคนมาใช้ในประเทศไทย....	89
4.1	การแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตละหนึ่งคนทำให้เกิดความเสมอภาค ตามหลักการระบอบประชาธิปไตย.....	96
4.2	การแบ่งเขต เขตละหนึ่งคนเป็นวิธีเลือกตั้งที่ง่าย.....	98
4.3	การแบ่งเขตเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง รู้จักชอบพอกันมาก เพราะเป็นเขตเล็ก.....	98
4.4	การแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตละหนึ่งคน ผู้แทนราษฎรในเขต จะมีความสัมพันธ์ดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้ใกล้ชิด.....	99
4.5	การแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตละหนึ่งคน สามารถหยั่งทราบ เจตจำนงของประชาชนได้ดี และรวดเร็ว.....	101
4.6	การแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตละหนึ่งคนทำให้สะดวกรวดเร็ว ในการบริหารงานเลือกตั้ง.....	105
4.7	การแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตละหนึ่งคนทำให้ค่าใช้จ่ายในการ โฆษณาหาเสียง เลือกตั้งน้อยกว่าการรวมเขตจังหวัด.....	105
5.	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	108
5.1	หลักการกำหนดเขตการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน.....	108
5.2	หลักการกำหนดเขตเลือกตั้งใน พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรฉบับปัจจุบัน.....	109
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	115
	บรรณานุกรม.....	116

ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก.	122
ภาคผนวก ข.	135
ภาคผนวก ค.	145
ภาคผนวก ง.	169
ประวัติผู้เขียน.....	182

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบางประเทศ	59
ตารางที่ 2 แสดงการเลือกตั้งทั่วไป ในประเทศไทย ปี 2476 - 2531	67
ตารางที่ 3 แสดงระบบการเลือกตั้ง ในประเทศไทย และวิธีคิดคะแนนเสียง ปี 2476 - 2531	86
ตารางที่ 4 แสดงผลการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบรวมเขต เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531	91
ตารางที่ 5 แสดงผลการเลือกตั้งของจังหวัดพระนคร ระหว่าง พ.ศ. 2480-2495	94
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนคะแนนเสียง เปรียบเทียบกันระหว่าง จังหวัดบางจังหวัด	97
ตารางที่ 7 แสดงผลการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขต แบบพหุтий ของไทย	102
ตารางที่ 8 แสดงบัตรเสียของจังหวัดเล็ก และใหญ่ ของการเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531	102
ตารางที่ 9 แสดงการเลือกตั้งแบบรวมเขตจังหวัดเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531	104
ตารางที่ 10 เปรียบเทียบส่วนลคค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแบบแบ่งเขต	106
